

Huculský kůň

pohledem chovatele

Huculský kůň si poslední dobou získává i přes obecně nepříznivé ekonomické podmínky stále větší oblibu. Huculští koně pocházejí z oblasti Bílých Karpat, z dnešního regionu Bukovina v Rumunsku. Je to kůň původní (autochtonní) s dlouhodobým vývojem z tarpana (prakoně) s pomocí přimísení krve tamějších koní.

Odkud jsou

Uprostřed 19. století hledala rakousko-uherská armáda koně, kteří by vyhovovali vojenským potřebám. Na starosti to měl plukovník Martin von Herrmann, který z koní celého mocnářství vybral právě huculy. Byli to a jsou koně nenároční, vytrvalí, tvrdí a silní. Založil v Lučině v roce 1856 hřebčín, což tehdy bylo v Sedmihradsku v Uhersku, nyní v Rumunsku. Od té doby se datuje systematický chov huculských koní a také rozvoj chovu ve všech zemích Rakouska-Uherska. Huculové spolehlivě pracovali na poli, v lese i ve vojenské službě. Významnou roli sehráli v obou světových válkách.

V období, kdy došlo k rozvoji motorizace zemědělské a lesní práce, byla menší potřeba koní.

V Československu hrozilo dokonce vyhnutí těchto koní. Ještěže se našlo několik chovatelů, kteří si uvědomovali význam huculů (Ing. Durrutya, Csc., JUDr. Hrabánek a dr. Leiský) a kteří dokázali zachránit a postupně obnovit chov huculských koní až do dnešní podoby. Byli také u toho, když FAO - odborná komise OSN - v roce 1979 prohlásila huculské koně za chráněný genofond. Od roku 1993 jsou podporovanými Genovým zdrojem ČR. Vliv na úroveň chovu

huculů měl i slovenský státní hřebčín v Topolčiankách.

Jací jsou

Huculský kůň má tělo velké jak ostatní koně, ale končetiny má kratší. Kohoutková výška je u hřebců 136-144 cm a u klisen 134-142 cm. Jejich barva má všechny odstíny plavé a hnědé. Nežádoucí je ryzák. I u nás si získávají plaváci oblibu, zejména šedý tón (myšatý) začíná být oblíbený. Proti standardu jsou i bílé odznaky. Na hřbetě mají úhoří pruh, oslí kříž a někdy také zebrování berce i předloktí.

Huculové mají dobrý charakter, psychicky jsou vyrovnaní a mají klidný temperament. Dobře snášejí pastevní způsob chovu, celý den a celý rok na pastvině. Potřebují přístřešek, ne že by se do něj chtěli schovat, ale aby se za něj skryli před větrem podle jeho směru. Vlezou do něj, jen když svítí intenzivně slunce a není poblíž nějaký strom. Snesou poměrně nízkou teplotu, např. předloni minus 29°C. V zimě si vyhrabávají pastvu i pod deseticentimetrovou vrstvou sněhu. Pokud dožívají seno, tak ho sežerou všechno, i to, co spadlo vedle na zem. Ztráty jsou tedy, na roz-

díl třeba od krmení ovcí, minimální.

Na pastvě spasou všechno. Rumuni říkají, že po ovčích má na pastvu přijít hucul. Spásají snad všechny byliny, ať je to toxický starček, někdy i kopřiva, maliník, nebo ostré a tvrdé rostliny, co rostou u mokřin, z bodláku zbu-

de jen dolní polovina stonku. Prskyřník a šťovík obejdou, ale tak šikovně, že nedopasek nevznikne.

K čemu jsou

Huculští koně vždy sloužili dobře a věrně. Jsou známé zkazky, jak Rusíni se svými huculy loupili na cestách a před pronásledovateli je v noci tito koně obtěžkaní lupem táhli do hor. Drželi se za ocas a následovali své koně, kteří je vedli podle svých instinktů. Jako vojenští koně v první světové válce kromě vojáku nosili také části děla nebo jiná děla táhli ve spřežení. Velkou zásluhu huculů na vítězství Karpatsko-dukelské operace vysoce ocenil tehdejší velitel této vojenské akce, pozdější prezident gen. Svoboda. Je známo, že tam mnoho různých koní padlo vyčerpáním. Huculským koním k regeneraci sil stačilo, když na chvíli zastavili, většinou někde něco našli, buď trs trávy, nebo ohořelý došek, a to jim pomohlo, aby mohli jít dál.

Dnešní huculové už tyto podmínky nemají. Hodí se pro koňskou turistiku i výcvik dětí. Může na nich jezdit dítě nebo senior. Jsou využíváni pro hiporehabilitaci. Nevadí jim, když je bez tréninku vezmeme z pastviny a jdou třeba na několikadenní putování. Ostatně jejich obratnost v terénu je pověstná. Je to rodinný hobby kůň. Má klidný temperament a pevné zdraví. Dokáže se naučit různé cviky. Huculský hřebec třeba skočí 140 cm (jeden lehce shodil 150 cm), tedy přeskočí svou kohoutkovou výšku. Může být zapřažen do bryčky nebo saní. Takže huculský kůň i v dnešní době může dobře sloužit.

Jejich současnost a perspektiva

V současné době má Asociace chovatelů huculských koní registrováno téměř 500 klisen a 13 licentovaných hřebců. Klisny mají různý věk a také kvalitu. Jsou majitelé koní, kteří tvrdí, že mají huculy. Kůň, který nemá průkaz původu od Asociace chovatelů huculských koní, není huculským koněm a neplatí pro něj, že má vlastnosti, charakter a tempera-

ment hucula. V současné době se i noví zájemci o huculy starají, aby jejich kobylka měla co „nejlepší původ“, popř. byla zařazena do tzv. genových rezerv. Zjišťují si to proto, aby jejich případná hříbata neměla v krvi cizí geny. Ke zlepšení „čistoty krve“ bezpochyby přispěje využití uznaného hřebce nebo nabízené inseminační dávky. Použití neregistrovaného huculského hřebce nebo plemeníka jiného plemene způsobuje naopak bastardaci potomků. Dokonce jde o tzv. černou plemenitbu. Podle zákona č. 154/00 Sb. může majitel

hřebce dostat pokutu až 50 000 Kč. V praxi, když se to prokáže, bývají sankce v řádu tisíců korun.

Plemenná kniha huculů je uzavřena. Z toho plyne, že čistokrevná hříbata jsou potomci klisen ze schválených 25 rodin neboli původních matek. Otcem může být jen licentovaný hřebec uznané linie – Hroby, Goral, Oušor, Pietrosu, Prislop, Gurgul. Takový chov je také finančně podporován státem.

Je velice smutné, když chovatel připraví kobylku k výkonnostním zkouškám a při prokazování parentity – původu obou rodičů – se zjistí, že jeden z rodičů nemá správný původ. Nebo když majitelka huculky by chtěla mít perspektivní a výstavní hříbě, které může jít na chovatelskou výstavu, a zjistí, že má doma vlastně kříženko. I tady platí, že příjemce dotací může být pouze čistokrevný jedinec. Pro jakoukoliv pomoc majiteli huculky nebo hucula je sekretariát ACHHK připraven.

V posledních letech bylo do Česka přivezeno několik klisen a pět hřebců původem přímo z Lučiny, došlo tedy k posílení genové výbavy nové populace.

Pro budoucnost je povzbudivé, že noví chovatelé oceňují huculské koně nejen proto, že mohou být celodenně na pastvě, v zimě se spokojí se senem a solí a napijí se z potoka, ale také pro jejich přátelský charakter, pro nadšení pro práci a využití k zábavě. A také proto, že jde o koně, kteří již historicky dávno patří do naší české fauny.

text: JUDr. Zdeněk Svoboda,

foto: Miroslav Válek

